Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXX № 24 (3539) Варшава, 15 червня 2025 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Нас об’єднує історія та майбутнє! с. 8

Свято дитячої творчості у Ридзеві. с. 2

IX Українсько-польський науковий форум – платформа для порозуміння між двома народами. с. 11

ISSN 027-8254
9 770027 825252 24

Фото Анни Вінницької

eprasa.pl 25f96524e8

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Свято дитячої творчості у Ридзеві

У місцевості Ридзево біля Ґіжицька 1 червня відбувся День родини, поєднаний із Днем дитячої творчості. Захід організували Мазурський відділ Об'єднання українців у Польщі та греко-католицька парафія в Ґіжицьку. Місце для проведення заходу з гарним краєвидом на березі озера традиційно надала сім'я Біласів.

Голова Мазурського відділу ОУП Іван Пік підкреслює, що на святі було представлено 14 творчих гуртів – загалом понад 200 юних артистів. Ініціатива насамперед спрямована до дітей з регіону, які вчать українську мову та релігію. Проте на захід традиційно запросили й гостей. Цього року це були вокальний ансамбль Школи мистецтв у Кременці, «Барвінок» із Дубна, а також польські колективи «Феліксінки» з Венґожева й «Флеш» із Ґіжицька. «Пріоритетом для нас є пункти навчання української мови та релігії, але ми завжди залучаємо також польські колективи та гостей з України. Хочемо, щоб наш захід мав й інтеграційний вимір», – підкреслив Іван Пік.

Організатора тішить, що кожного року діти покращують рівень своїх виступів і з'являються цікаві новинки, як-от цьогоріч – гурт дівчат-скрипальок із Круклянок. Водночас засмучує те, що подібно до загальнодержавних демографічних процесів щороку зменшується кількість дітей у пунктах навчання. Заохоченням для тих, хто відвідує свято, є подарунки від організаторів, а також смачне частування для всіх.

Грамотам і подарункам разом з іншими юними виконавцями радів Назарій Музиченко. На сцені він та його друзі з Бань-Мазурських виконали пісні «Мамина зірка», «Мама моя люба», «По дорозі жук-жук». З хлопцем був його батько Юрій, адже вся сім'я приїхала до Польщі через війну в Україні. Публіка, що відвідує українські заходи, зокрема в Банях-Мазурських, добре знає цю родину з її виступів. Сам Юрій багато років працював у школі та в культурній сфері. «Такі заходи, як у Ридзеві, навчають дітей чути пісню, розуміти її. Таким подіям немає ціни, їх неможливо оцінити – вони безцінні. А ще тут відбувається єднання народів», – відзначив Юрій Музиченко.

З учасниками зі Срокова приїхала вчителька Дарія Оринчак. Вона підкреслює, що захід дуже цікавий: діти хвилюються, шукають тут своїх друзів і зав'язують нові знайомства. Вчителька пояснює, що учні самі обирають репертуар. Після цього вони перекладають пісні, щоб усі зрозуміли їхній зміст. «Для них це дуже важливо. Вони намагаються самі знайти те, що їм близьке до серця», – підкреслює Дарія Оринчак. Вона згадала учня, який на уроках зазвичай нічого не хоче робити. Але перед Ридзевом активізується, набирається сміливості й виходить на сцену. Це сила, яку дає присутність у колективі.

Щороку захід відвідують і діти з пункту навчання української мови в Ґіжицьку – господарі події. Сьогодні з ними працює вчителька Анна Филяк. Цього року ґіжицька команда юних артистів складалася з 25 дітей. Вони представили програму про українські обереги, народні символи та інші знаки української культури. Вчителька підкреслює,

eprasa.pl 25f96524e8

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

У Бартошицях відзначили День родини

В українській школі в Бартошицях 31 травня відбувся День родини. Захід об'єднав шкільну спільноту й запропонував присутнім багато розваг.

У рамах свята пройшов концерт для батьків, інструктаж з домедичної допомоги, було представлено стенди поліції та пожежної служби. На дітей чекали теж надувна гірка, солодка вата і ковбаски на грилі. Старші учні розмальовували обличчя малечі, зображаючи квіточки, тваринок і чарівних персонажів. Працював ярмарок, де можна було придбати вишиванки, коралі та інші прикраси. Відбулася й лотерея, а зібрані кошти буде передано на підтримку хворої дитини з громади. Не забракло спортивних змагань, коли учні мірялися силами з батьками. Батькам запропонували також конкурс, під час якого вони мали вгадати, котрий малюнок виконали їхні діти.

Захід став особливо важливим для українських родин, які знайшли прихисток у Польщі та саме завдяки школі пройшли процес інтеграції та адаптації. В її стінах вони знайшли новий дім і стабільність. Своєю чергою представники нацменшини підкреслювали, що в цьому місці учні не лише здобувають освіту, а й зберігають свою мову, культуру та ідентичність. Школа забезпечує неперервну тяглість. Один із батьків, зайшовши у свій колишній клас, побачив, що його дитина сидить точно на тому ж місці, яке колись займав він, бувши тут учнем.

Свято показало, що українська школа в Бартошицях – це центр життя громади, осередок культури, підтримки та взаєморозуміння. ●

що прагнула нагадати всім – і молодшим, і старшим – про багатство української символіки, у якій є не лише червона калина, а й верба, традиційний рушник, вишиванка. «Щоразу діти виїжджають звідси більш інтегрованими. Вони тут – серед своїх, чують рідну мову, приїжджають їхні друзі, батьки, дідусі й бабусі. Тобто це не лише зустріч у колі однокласників, а набагато ширша подія», – зауважує Анна Филяк.

Свято відвідав також отець Павло Старух (Чин святого Василія Великого) – настоятель монастиря у Венґожеві та парох тамтешньої парафії. Він теж зазначив, що це не тільки свято дитячої творчості, а й родини. «Тепер мало хто вміє цінувати вільний час. У добу цифризації люди телефонують, бачать одне одного на екрані. Однак жодна техніка не замінить справжньої, живої зустрічі. Тому Ридзево – це дуже добра ідея. Тут можна побути разом, послухати виступи наших дітей, як звучить рідна мова в їхньому виконанні. І, зрештою, справді відпочити», – підкреслив отець Павло Старух. Він також зауважив, що від технічного прогресу не варто відвертатися, але саме такі заходи, як у Ридзеві, показують, що варто встановити межі цифризації й виходити на живу зустріч з іншими людьми.

Серед почесних гостей події був владика Ольштинсько-Ґданської єпархії УГКЦ Аркадій Трохановський. Звертаючись до учасників, він підкреслив, що всі разом вони творять одну велику родину, яка об'єднує українську меншину та гостей з України. «Разом ми творимо один великий народ», – наголосив владика. Зазначив, що сьогодні особливо важливо дбати про родину, бо саме в ній передаються як християнські цінності, так і любов до рідної мови, пісні, танцю.

«Це завдання не лише батьків, а й священників, учителів, громадських діячів – усіх, хто бере відповідальність за українську культуру», – додав владика Аркадій Трохановський. Після виступу він вручив нагороди учасникам парафіяльного конкурсу під гаслом «Пресвятая Богородице, спаси нас».

Присутніх привітали також бургомістр Ґіжицька Ева Островська та староста Даріуш Джаждевський. Обоє наголосили на тому, яким важливий для всіх, а особливо дітей, є мир в Україні. ●

eprasa.pl 25f96524e8

Вистава «Ехо роду» в Лігниці

15 червня (16:00) в лігницькому Загальноосвітньому комплексі шкіл № 4 ім. Богдана-Ігоря Антонича відбудеться концерт, у програмі якого буде представлено театральну виставу «Ехо роду».

«На вас чекає захоплива подорож у світ українських традицій, музики та драматичного мистецтва. Не пропустіть!» – запрошують організатори.

Адреса школи: ul. T. Szewczenki 10.

День дитини у Ґданську

1 червня у ґданській домівці було організовано свято з нагоди Дня дитини. Як зазначено на фейсбуці в дописі «Домівки Ґданськ» для найменших гостей підготували цікаві ігри та розваги, які подарували багато радості й усмішок. Тим часом батьки та інші дорослі мали змогу насолодитися приємною атмосферою, поспілкуватися та просто добре провести час разом. На всіх гостей чекав смачний гриль, а також солодощі та напої.

«Свято пройшло у теплій, дружній атмосфері, сповненій дитячого сміху та гарного настрою. Щиро дякуємо всім, хто долучився до організації та провів цей день разом із нами», – пишуть господарі події.

Свято реалізовано в рамах проєкту «Українські клімати» за підтримки міста Ґданськ.

Фото з фейсбук-сторінки Домівка Ґданськ

Вернісаж картин Петра Сипняка у Перемишлі

30 травня у Народному домі відбулася подія «Крізь український степ», під час якої можна було побачити картини видатного українського митця Петра Сипняка.

Зустріч реалізовано завдяки підтримці фонду «Новиця» та його фундаторам – Стефанії та Михайлу Марковичам, котрі привезли картини художника на вернісаж до Перемишля.

На фейсбук-сторінці Народного дому зазначено, що особливу атмосферу створила львівська акторка і перформерка Лілія Данильчук.

Подію доповнили чумацькі пісні, які прозвучали у виконанні чоловічого квартету в складі таких виконавців: Северин Данилейко, Ярослав Вуйцік, Михайло Пульковський та Іван Мацинський.

Нагадаємо, що Петро Сипняк живе і працює у Львові. Від понад сорока років бере участь у художніх виставках в Україні та за кордоном, зокрема в Болгарії, Польщі, Чехії, Словаччині, Німеччині, Бельгії, Франції, Нідерландах та Італії. Входить до Національної спілки художників України. У 2002 році йому присуджено звання «Заслужений художник України», у 2014-му – звання «Народний художник України».

Про «Культуру на Підкарпатті»

27 травня в ряшівському театрі «Маска» відбулася зустріч «Культура на Підкарпатті», яку організував депутат Сейму Павел Коваль. У ході зустрічі учасники, зокрема, мер Ряшева Конрад Фіолек, підкарпатська воєвода Тереса Кубас-Ґуль говорили про культуру в різних контекстах: від спадщини до елементів національної безпеки. Головним гостем події стала міністерка культури й національної спадщини Польщі Ганна Врублевська.

У зустрічі взяли участь представники Перемиського відділу Об'єднання українців у Польщі, серед яких була Катерина Комар-Мацинська. Вона розповіла про один з найважливіших проєктів, реалізованих в Народному домі у Перемишлі, – програму резиденцій для митців з України. Метою проєкту є підтримка української культури в час війни. Представниця НД наголосила також на потребі збільшити кількість проєктів, які дозволяли б українцям і полякам краще пізнавати свою спадщину.

Презентація у Варшаві антології україномовного письменства Підляшшя

26 травня в Інституті славістики Польської академії наук (ІС ПАН) у Варшаві відбулася презентація антології україномовного письменства Підляшшя «Країна свойого слова».

У ній взяв участь укладач антології Юрій Гаврилюк, який, зокрема, представив історичний контекст україномовної літературної творчості на Підляшші. Ведучою зустрічі була професорка ІС ПАН докторка габ. Ева Ґолаховська.

Антологія україномовного письменства Підляшшя «Країна свойого слова» є першим широким і комплексним виданням, що представляє літературну творчість Підляшшя. Книга охоплює тексти як літературною українською мовою, так і місцевими підляськими українськими говірками. У понад 500-сторінковому виданні зібрано створені у XIX-XXI століттях твори 77 авторів, які походять із десятків місцевостей регіону – від Володавки на півдні до північного берега Нарви, а також анонімні та народні твори цих теренів. Помітною є різноманітність літературних жанрів – антологія містить поезію, короткі прозові твори, драми, публіцистику. Окрім літературних текстів, книга має розлогий історичний вступ, біографічну та бібліографічну інформацію про підляських авторів, які писали українською мовою, карти з позначенням місцевостей, звідки походять письменники, та вибрану бібліографію. Додано теж короткий зміст польською та англійською мовами.

Антологія є першим виданням Підляського наукового інституту. Як було зазначено, її укладачем став український історик з Підляшшя Юрій Гаврилюк. Багатьом українець відомий як головний редактор журналу «Над Бугом і Нарвою». Довгі роки Юрій Гаврилюк також дописував до тижневика «Наше слово».

Свято весни у пластунів

23-25 травня понад 150 пластунів віком від 3 до 35 й більше років із Варшави, Кракова та Вроцлава взяли участь у Міжстаничному святі весни «Суперагенти». Про це повідомлено на фейсбук-сторінці «Пласт Варшава».

«Упродовж трьох днів молоді агенти розгадували шифри, проходили випробування, навчалися командної роботи та доводили, що саме вони – гідні нащадки „Ліги супер-

eprasa.pl 25f96524e8

агентів". І їм це вдалося – Код Честі повернено, Тінь переможено!» – читаємо у дописі варшавських пластунів.

Звісно, не обійшлося без ватри та спільних співів при вогнищі.

Фото з фейсбук-сторінки Пласт Варшава

До Володимира приїхала чергова гуманітарна допомога

24 травня до Володимира, українського міста-партнера Кентшина, прибув шістнадцятий транспорт із гуманітарною допомогою. Його організаторами були кентшинський гурток Об'єднання українців у Польщі, Волонтерський центр у Кентшині та місцева греко-католицька парафія.

Цього разу українські партнери отримали колісний візок, пральну машину, дитячий одяг, тактичні рукавички та окуляри, медичний кисневий концентратор, супи швидкого приготування, VR-окуляри, зарядну станцію, лопати, акумулятори та безглютенові продукти.

Як запевнив міський секретар Іван Юхимюк, частину привезених речей та продуктів незабаром передадуть українським військовим на фронт.

Кентшинські волонтери відвідали поранених бійців, які проходять реабілітацію у місцевій лікарні. Вони подякували солдатам за подвиги та мужність у боротьбі з російськими окупантами. Також волонтери побували на кладовищі, щоб вшанувати пам'ять загиблих захисників України.

Андрій СИДОР

Фото надав автор новини

Учні з Бартошиць з успіхом виступили на воєводській олімпіаді

Учні Початкової школи № 8 ім. Лесі Українки з українською мовою навчання у Бартошицях стали переможцями та фіналістами воєводських предметних олімпіад, організованих Вармінсько-Мазурською кураторією освіти в Ольштині у 2024/2025 навчальному році.

Олівер Бакалаж є подвійним лауреатом – воєводської предметної олімпіади з польської мови (підготувала Сильвія Кавенцька) та воєводської предметної олімпіади з історії (підготував Мирослав Дрозд). Учень брав участь і у воєводській предметній олімпіаді з математики (вчителька Мирослава Степанюк).

«Варто також зазначити, що Олівер, завдяки своїй величезній пристрасті та старанності, вже у сьомому класі здобув звання фіналіста з історії», – читаємо на сторінці школи у фейсбуці.

Водночас Ніна Волош, учениця сьомого класу, отримала звання фіналістки воєводського предметного конкурсу з математики (групу підготувала Лідія Стираньчак). Учениця мала опанувати навчальний матеріал, що охоплював програму не лише сьомого, а й восьмого класу.

«Вітання заслуговують не лише учні, а й вчителі, які допомагали їм на кожному етапі підготовки; директор школи – за неоціненну підтримку; батьки – за їхню мотивацію та віру в здібності своїх дітей. Успіхи Олівера та Ніни доводять, що наполегливою працею, відданістю та старанністю можна здійснити свої мрії – стати найкращим з найкращих», – цими словами завершено допис на фейсбук-сторінці школи.

Фото з фейсбук-сторінки школи

Лист від меншин залишився без відповіді

У минулому номері ми повідомляли, що перед другим туром президентських виборів у Польщі Григорій Купріянович, співголова Спільної комісії уряду та національних і етнічних меншин, звернувся до обох кандидатів із десятьма питаннями. Співголова комісії запитав, зокрема, яке кандидати бачать місце меншин у польському суспільстві, про їхнє ставлення до створення в Польщі установи культури меншин, чи бачать вони потребу забезпечити представництво меншин у парламенті та змінити чинну виборчу систему в цьому керунку. Крім того, прозвучало питання, чи вважають кандидати, що польські державні інституції у своїй діяльності щодо національної пам'яті та історичної політики повинні також враховувати чутливість польських громадян, які належать до національних та етнічних меншин.

На жаль, меншини не отримали відповіді на свої питання від жодного кандидата.

Нагадаємо, що згідно з офіційними даними виборчої комісії країни після підрахунку 100% голосів Кароль Навроцький здобув підтримку 50,89% громадян країни, а його опонент Рафал Тшасковський – 49,11%.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 25f96524e8

Олена СОВА
Інститут демографії та проблем якості життя НАН України

Українці в Польщі: демографічний портрет

Протягом трьох років демографічний простір Польщі зазнав суттєвих змін. У кожному великому місті сьогодні чути українську мову, в кожній другій школі – дитина з українським прізвищем, а кожен п'ятий працівник у сфері обслуговування – українець. Це нова реальність.

Станом на початок 2025 року, за даними ZUS, понад 787 тисяч громадян України сплачують страхові внески – тобто працюють легально. Загалом 993 тисячі українців мають PESEL UKR. Усього ж українців у Польщі – понад 1,5 млн, якщо враховувати дітей, пенсіонерів, студентів і тих, хто ще не встиг оформити необхідні документи.

У період з 2022 по 2024 роки українці перерахували до польського бюджету десятки мільярдів злотих у вигляді податків і внесків. За даними Міністерства фінансів Польщі, українці забезпечують 33,7% у загальних податкових надходженнях від іноземців. На офіційному сайті Сейму Республіки Польща зазначено, що загальна сума податків і соціальних внесків, сплачених українцями в Польщі, склала 51,3 млрд злотих. Відповідно до звіту Bank Gospodarstwa Krajowego, лише в 2024 році українські мігранти принесли до державного бюджету Польщі 15,1 млрд. злотих, натомість держава виплатила 2,8 млрд злотих соціальної допомоги за програмою «Rodzina 800+». Ці цифри яскраво демонструють, що українці в Польщі є не тягарем для економіки, а навпаки – вагомим чинником її підсилення. Таке фінансове сальдо свідчить про активну участь українців на польському ринку праці, їхню інтеграцію в середовище та позитивний фіскальний ефект для приймаючої країни.

Демографія в сучасних умовах – це не лише про цифри. Це про історії, в яких ми – головні герої. Польща має шанс не суто залишити українців на своїй території, а й виграти в глобальному змаганні за людський капітал. Бо в умовах демографічної кризи (а смертність у Польщі досі перевищує народжуваність: 12 проти 8 на тисячу населення) саме українці стають тим ресурсом, якого потребує польська економіка й суспільство.

У реєстрі PESEL станом на грудень 2024 року зафіксовано понад 700 тисяч дітей з українським громадянством, з яких понад 360 тисяч – мають статус тимчасового захисту. Вони ходять до польських шкіл, говорять двома мовами, називають дві країни «домом». Масштаб вражає: з кожним роком зростає кількість народжених у Польщі українських дітей. За 2023 рік народилося понад 12 тисяч немовлят із українським громадянством. Це приблизно 5% від усіх новонароджених у країні. Тоді як у 2020 році цей показник був у межах статистичної похибки.

Дослідники з Інституту демографії та проблем якості життя НАН України прогнозують катастрофічне падіння народжуваності в Україні у найближчі 5 років. По-перше, серед українців, які виїхали за кордон через війну, 66% – це жінки. По-друге, наразі неможливо створити в країні належні умови для безпечного життя та розвитку родин. По-третє, відсутність пристосованої до воєнного часу моделі економіки з компенсаторним механізмом демографічного дисбалансу.

Високий рівень народжуваності та низький рівень смертності є показниками якості життя, оскільки відображають сприятливі умови для відтворення населення та здорового довголіття. За оцінками Central Intelligence Agency, в Європі має місце така ситуація, що дві країни посіли топ-місця в рейтингах як рівня народжуваності, так і рівня смертності. Це Україна та Ісландія. Україна одночасно знаходиться на останній позиції за рівнем народжуваності (6 на 1000 осіб) і на першій за рівнем смертності (18,6 на 1000 осіб). На жаль, два антирекорди. В той час як Ісландія є лідером по рівню народжуваності (12,6 на 1000 осіб) і має найнижчий рівень смертності (6,6 на 1000 осіб) серед вибірки країн.

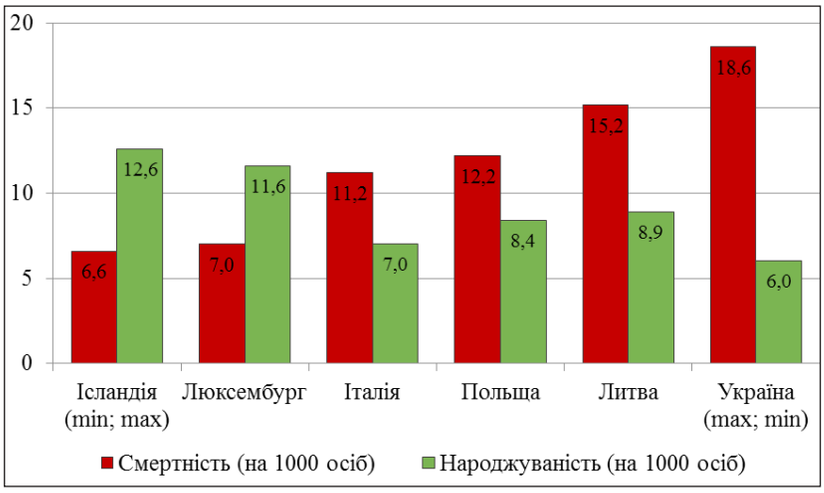

Рейтинги рівня народжуваності та рівня смертності серед країн Європи за оцінками даних 2024 року

Для порівняння, друге місце після України в рейтингу рівня смертності займає Литва. Польща – на 14-му місці серед досліджених 130 країн Європи. Люксембург передує Ісландії (7 смертей на 1000 осіб). В рейтингу рівня народжуваності Люксембург теж має високу позицію після Ісландії. Тоді як Італія посідає передостаннє місце з показником 7 новонароджених на 1000 населення. Польща займає 32-ге місце за рівнем народжуваності.

Таким чином, демографічні дані вказують не лише на проблеми, а й на потенціал. Потенціал змішаних поколінь, які формуються завдяки міграції. Потенціал України, яка навіть за межами своїх кордонів лишається джерелом нових життів. І водночас виклик для Європи – розробляти нові соціальні програми, які перетворять міграційні хвилі із загрози національній ідентичності на можливості розвитку людського капіталу та зміцнення згуртованості спільнот. ●

eprasa.pl 25f96524e8

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Новий президент Польщі – про «вирішення історичних питань» з Україною та вступ до ЄС

Новообраний президент Польщі Кароль Навроцький опублікував заяву у відповідь на привітання з боку глави української держави Володимира Зеленського, який висловив очікування плідної співпраці з майбутнім президентом Польщі.

«Я з нетерпінням чекаю на продовження партнерства наших країн, заснованого на взаємній повазі та розумінні. Я вважаю, що це вимагає не лише гарного діалогу, а й вирішення назрілих історичних питань», – зазначив Навроцький.

Він також наголосив на ролі Польщі як одного з найвідданіших союзників України в протистоянні російській агресії.

«Польща була найрішучішим прихильником України проти російської агресії, жодна інша країна не розуміє цю загрозу краще, ніж ми», – написав він.

На завершення Навроцький висловив сподівання на подальшу спільну роботу задля зміцнення двосторонніх відносин.

«Я сподіваюся, що ми продовжуватимемо працювати разом заради спільного блага, для врегулювання невирішеного минулого та побудови безпечного майбутнього разом», – зауважив він.

Заява Навроцького з'явилась на тлі обережного очікування з боку Києва щодо позицій нового польського президента, зокрема з огляду на попередні зауваження Навроцького щодо історичної пам'яті та його скептичних поглядів на євроатлантичну інтеграцію України.

Також нещодавно Навроцький в інтерв'ю угорському виданню Mandiner заявив, що на даний момент не підтримує вступ України до Європейського Союзу. Водночас він зазначив, що Польща повинна «підтримувати Україну зі стратегічної та геополітичної точки зору» та додав, що для нього і для всього регіону найбільшою загрозою є рф.

«Це постімперська, неокомуністична держава на чолі з владіміром путіним, воєнним злочинцем. Я дуже критично ставлюся до російської федерації, де мене, до речі, переслідують як президента Інституту національної пам'яті. Мені загрожує п'ять років ув'язнення у в'язниці, – сказав Навроцький. – З одного боку, ми повинні підтримувати Україну в її конфлікті з російською федерацією, але Україна повинна розуміти, що інші країни, включаючи Польщу та Угорщину, та інші європейські країни, мають свої інтереси. Наприклад, Польща має такий інтерес до ексгумації волинських жертв. Під час кампанії я не погоджувався і як президент не погоджуся на недобросовісну конкуренцію з Україною за польське сільське господарство чи логістичний сектор. Нам потрібно досягти компромісу та консенсусу з цих питань. Я бачу Україну як країну, яка, хоча й дуже мужньо захищається від російської федерації, також повинна поважати інтереси інших країн, які в іншому підтримують Україну».

ЄС продовжить тимчасовий захист для українців до березня 2027 року

Єврокомісар з міграції Магнус Брюннер та віце-прем'єр-міністр національної єдності України Олексій Чернишов повідомили, що Європейський Союз продовжить дію тимчасового захисту для українців, які були змушені покинути країну через війну, до 4 березня 2027 року. Єврокомісія також готує рекомендації для країн-членів щодо подальшої інтеграції тих, хто працює або навчається, а також забезпечення вільного повернення додому.

Тимчасовий захист для українців в ЄС буде продовжений до 4 березня 2027 року, після цього його дія завершиться, але Єврокомісія запропонує рекомендації державам-членам щодо подальших скоординованих дій, повідомили Брюннер та Чернишов.

«Щоб запропонувати більш стабільну і тривалу перспективу, Комісія також пропонує державам-членам підготуватися до скоординованого переходу від тимчасового захисту шляхом ухвалення відповідних рекомендацій Ради ЄС. Запропоновані заходи спрямовані на задоволення потреб осіб, які проживають в ЄС, а також потреб України у відновленні країни, в тому числі шляхом підтримки безпечного, добровільного та гідного повернення та реінтеграції», – додали європейські посадовці.

Наступний крок у затвердженні вказаного рішення Єврокомісії – Рада ЄС має офіційно ухвалити пропозицію щодо продовження тимчасового захисту на рік та пропозицію щодо ухвалення Рекомендацій Ради ЄС.

Рекомендації, які підготували в Єврокомісії для Ради ЄС, містять такі пункти:

1. Сприяння та полегшення переходу українців до інших правових статусів: ті, хто інтегрувався в приймаючі суспільства, вивчив мову, знайшов роботу або здобув освіту, повинні мати можливість перейти до національного або європейського правового статусу, який краще відображає їхню нову ситуацію. Це може бути дозвіл на проживання на підставі роботи, освіти, наукових досліджень або національний статус довгострокового резидента.

2. Створення програм добровільного повернення, у тісній координації з українською владою, щоб забезпечити поступове повернення українців додому після закінчення терміну дії тимчасового захисту. Дозвіл на ознайомчі візити в Україну для тих, хто розглядає можливість повернення додому, щоб прийняти обґрунтоване рішення.

3. Початок роботи Центрів єдності в державах-членах ЄС – як для допомоги інтеграції українців у приймаючих державах, так і для повернення в Україну. Центри можуть бути профінансовані за рахунок коштів Комісії в рамках Фонду притулку, міграції та інтеграції (AMIF). Для підтримки держав-членів Комісія також призначить Спеціального посланника у справах українців в ЄС.

4. Координація та обмін інформацією між державами-членами та Україною через Платформу солідарності та Платформу реєстрації осіб, які потребують тимчасового захисту. ●

eprasa.pl 25f96524e8

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті

Нас об’єднує історія та майбутнє!

50-й Фестиваль українських дитячих колективів у Кошаліні, який зібрав приблизно 250 юних виконавців, перетнув історичну позначку в пів століття. Тому цьогоріч не могло обійтися без ювілейного акценту – святкового торта для всіх учасників події. Було багато спогадів, радості та побажань зустрічатися на цій сцені наступні п’ятдесят років.

– Пам’ятаю ще фестивалі, на які я приїздила з батьками малою дитиною як глядачка, і тоді замислювалася, чому не виступаю? Мрії, однак, збулися, і згодом я також почала виступати під час фестивалю, а потім і мої діти. Нині з Лемборка приїжджає майже сорок дітей та молодих осіб, що походять як з Польщі, так і України, й для всіх фестиваль – це велике свято, – розповідає Рената Романко з Лемборка. Саме звідти ансамбль «Світанок», що представляє театральну виставу, танці та пісню. Раніше Рената Романко сама готувала дітей до фестивалю, а зараз цим займаються вчителі та професійні хореографи з України, які опинилися в місті внаслідок війни.

Такий сценарій має багато ансамблів. І це відображається на рівні фестивалю. Протягом двох днів можна було почути тільки радісні розмови, під час яких дитячий гамір заступав лише щасливий сміх.

– Я також належу до покоління, яке виступало на фестивалі. Це було 1989 року, навчався тоді у почат-

Ігор Бабин

eprasa.pl 25f96524e8

ковій школі у Пєнєнжні. До Кошаліна ми приїхали з моєю тодішньою вчителькою Любомирою Тхір, котра згодом мене навчала в українському ліцеї в Ґурові. А сьогодні виступаю як співорганізатор цього фестивалю, – говорить Роман Білас, голова Кошалінського відділу ОУП.

Вчителі підкреслюють, що намагаються бути на кожному фестивалі, оскільки це неймовірна приємність для дітей, бо ж тут – нові знайомства, інтеграція, а для вчителів та керівників колективів – можливість обміну досвідом. Однак найголовніше: діти, які на щодень працюють в пунктах навчання української мови, зберігаючи свою ідентичність, бачать, що не самі й таких, як вони, – багато.

– Нам тут дуже подобається й цілий рік чекаємо фестивалю. Ми любимо співати, бути на сцені, то не могли цього дочекатися. До того минулого року ми не приїздили. Тут маємо можливість познайомитися з іншими дітьми, з якими потім підтримуємо контакти. Тут чудова атмосфера, – діляться враженнями діти з Колобжеґа. Тому юні артисти та їхні керівники не можуть уявити, щоб не було наступних 50 концертів. На сьогодні ж найбільша загроза для фестивалю – невідповідне фінансування, адже з року в рік число учасників збільшується, а кошти – ні.

Чи не найголовніша роль фестивалю – інтеграційна. Це помітно хоча б зі слів Ігоря Бабина з Колобжеґа, який під час свого номера сольно заграв та заспівав пісню «Біля тополі» гурту «Еней».

– Щиро зізнаюся, що бувши ще малою дитиною, не зовсім мені хотілося сидіти й слухати виступи інших учасників. А нині, коли став старшим, то сам сідаю серед публіки та залюбки дивлюся й слухаю виступи інших, щоб відчути їхні емоції. Фестивалі справді нас згуртовують, – каже Ігор Бабин. Так прищеплене у дитинстві проявляється в зрілому віці.

Під час ювілейного фестивалю виступило близько 250 молодих виконавців з пунктів навчання української мови та українських шкіл усієї Польщі, зокрема Білого Бору, Колобжеґа та Тшеб'ятова, Кошаліна, Лемборка, Старґарда та Перемишля.

– Я сьогодні навчаюся в ліцеї, однак на фестиваль приїжджаю ще з «нульового» класу. Отже, можна сказати, у мене вже є досвід виступів на кошалінській сцені. Тому хотів би допомогти іншим у збереженні наших традицій

та звичаїв, аби передавати їх черговим поколінням. Мені подобається, що тут можна зустріти учнів з інших шкіл та пунктів навчання української мови й порівняти, наприклад, рівень наших виступів, – розповідає Максим Волошиновський з Білого Бору. Разом зі своїми товаришками він вів захід.

А порівнювати було з ким, бо якщо в пунктах навчання неможливо проводити репетиції кожного дня, то в школах така можливість існує. Тож білобірські учні могли подивитися, як працюють їхні колеги в перемиській школі, котрі, щоб взяти участь у фестивалі, мусили подолати лише в один бік приблизно тисячу кілометрів.

– Справді, подорож була довгою та втомливою, однак це того варто. Для таких ініціатив варто присвятити свій час, варто подолати стільки кілометрів, аби бути разом. Крім того, цьогоріч відзначаємо ювілейний фестиваль. Це не перший наш виступ у Кошаліні. Отже, ми вже знайомі зі сценою, добре тут почуваємося, кожного разу нас тут чекають, і тому з радістю сюди приїжджаємо, – каже Пилип Кваснєвич з Перемишля.

А початки фестивалю пов'язані з трьома особами: Іваном Душкевичем, Ярославом Грицковяном та Володимиром Серкізом – тодішніми діячами УСКТ на Кошалінщині та Щецінщині. У розмові, яку я провела для «Нашого слова» (від 9 вересня 2010 року) з колишнім головою Українського лікарського товариства с.п. Іваном Душкевичем, мій співрозмовник казав: «Ця ідея виринула під час Фестивалю української культури у Варшаві 1971 року.

10.

eprasa.pl 25f96524e8

Продовження з 8-9 сторінок

Тоді зустрівся я зі Славком Грицковяном з Кошаліна і в розмові запропонував, щоб подібний фестиваль, однак з думкою про дітей, організувати на Помор'ї. Йому цей задум сподобався, тож він подав пропозицію, щоб улаштувати фестиваль у Щеціні, де я живу. Однак Щецін знаходиться тільки 50 км від німецького кордону, і з огляду на його близькість місцеві чиновники могли б нам чинити проблеми. Я не хотів змушувати місцеву громаду організовувати фестиваль у цьому місті, тому запропонував Кошалін, де також жило багато українців, бо йшлося про те, щоб фестиваль згромаджував якнайбільшу кількість дітей. Мріялося мені, щоб фестиваль став національним святом, щоб діти були одягнені у вишивані сорочки. Після приїзду з Варшави я поїхав до Володимира Серкіза і разом ми вирішили, що фестиваль організовуватимемо в Кошаліні в День захисту дітей, тобто 1 червня. По-моєму, тодішня влада задумала таке: ми їм дозволимо організувати фестиваль, однак зробимо все, щоб він більше не відбувався. Найкращий цього приклад – під час першого огляду 1972 року (згодом захід перейменовано на фестиваль) виступали тільки діти зі Щеціна (понад 30 дітей), а глядачів не було зовсім. У Кошаліні свідомо не повідомлено жителів міста про те, що організовується тут огляд українських ансамблів, оскільки влада хотіла радше „приховати" нас, а не показувати. <...> Те, що нас тоді спонукувало до дії, – це патріотизм та охота».

Перші фестивалі пам'ятає Ольга Грицковян, колишня вчителька української мови в кошалінському пункті навчання у 80-х роках.

– З нинішньої перспективи перші фестивалі були дуже скромними, та до певної міри могло б здаватися – непорадними, але для нас це було велике свято. До того ж, коли йдеться про художню роботу з дітьми, то ми ще відчували комплекс порівняно з нашою школою в Білому Борі, учні якої приїздили на фестиваль розтанцьовані та розспівані, а ми в пунктах навчання насамперед готували декламацію віршів. Тоді не було також таких гарних народних строїв, як сьогодні. Мені дуже подобаються виступи дітей, але теж шаную працю вчителів, які вкладають багато часу, аби їх навчити. Тому я досі не пропустила жодного фестивалю. Колись, однак, люди більше горнулися до фестивалю, усі місця були заповнені вщерть, – згадує Ольга Грицковян.

На жаль, зараз таке зацікавлення вже не відчувається, оскільки глядачами фестивалю стають передусім члени родин артистів. Тим часом пані Ольга до сьогодні пам'ятає виступ 10-літньої тоді Анни Кудлик зі Щеціна, яка заспівала пісню «Червона рута» Володимира Івасюка. Це було невдовзі після його смерті у 1979 році. А цьогоріч, після 46 років від трагічної загибелі співака, ми почули мікс його пісень у виконанні інструментального гурту «Cantabile» з Кошаліна. Таким фестиваль є сьогодні. Незмінними залишаються, однак, патріотизм та бажання дітей виступати тут, за що як артистам, так і їхнім вчителям подякував голова ОУП Мирослав Скірка:

– Півстоліття – це кілька поколінь дітей і праця багатьох з вас, хто колись виступав на цій сцені, потім привозив своїх дітей, а сьогодні організує свято. Отже, фестиваль – це історія поколінь, і тому важливо, аби ми усвідомлювали, що переймаємо працю інших і її продовжуємо. А це можливе завдяки тому, що вміємо бути разом і вміємо бути організованими. Ми підтримуємо, допомагаємо і таким чином доповнюємо одне одного. Тому дякую дітям, що хочуть приїздити до Кошаліна, їхнім вчителям за те, що віддають свою ревність, силу та ентузіазм, щоб наші діти могли тут танцювати, співати й будувати свою ідентичність. Наші школи, вчителі та опікуни, які займаються дітьми, – це наш скарб, бо пісня і танець є не тільки мистецтвом, а найглибшим зі способів кодування власної ідентичності. Тому те, що відбувається у Кошаліні, – довгостроковий марш до того, аби ми були собою. ●

eprasa.pl 25f96524e8

Людмила ЛАБОВИЧ
Фото авторки статті

Поезія та хіп-хоп «по-свойому»

Літературна зустріч, концерт українських традиційних пісень та передпрем'єрний показ відеокліпу проєкту «Oliczka i Maxim». Такою була програма цьогорічного заходу «На Миколу». 24 травня в Загороді в Козликах над Нарвою зустрілися підляські українці та їхні друзі, щоб разом провести суботній пополудень з українською культурою.

Поезія «по-свойому» Адама Томашука

Традицією стало, що при нагоді весняного свята св. Миколая в Загороді в Козликах над Нарвою відбувається захід «На Миколу». Це не лише привід відпочити на природі з друзями, але й довідатися дещо про різні цікаві явища в українській культурі на Підляшші.

«Ми зустрічаємося в скансені, щоб промувати українську культуру Підляшшя», – пояснює одна з організаторок заходу Емілія Шабаловська.

«Зустріч має на меті інтеграцію українського середовища, членів Товариства друзів скансену в Козликах та цього місця. Однак завжди стараємося, щоб вона мала також науковий вимір», – додає Анна Паб'ян.

Оцей менше розважальний, зате більше науковий, найчастіше популярно-науковий елемент – став уже традицією заходів «На Миколу». Цього року такий характер мала доповідь Адама Томашука, яка була присвячена поезії та мові. Цікаво, що на ці теми говорив доктор інженерних наук – інженер силової електроніки, співробітник Білостоцької політехніки. А це тому, що він під псевдонімом Дмітро Диденко видав збірку поезії «ònde | tutaj – po-swòjomu | po polsku», яка містить вірші, написані українською говіркою села Телушки, а також переклади польською мовою. Адам рідної говірки навчився вже в дорослому віці та щоб зберегти мову своїх предків, почав писати нею вірші.

«Найхучией можна доценіті свою мову, як здалєка на цьоє всьо подівітісє, – каже він. – Я мусів поїехаті за границю, пожиті там три ліет, коб довіедатісь, што значит своє, однайті свою самоідентифікацію. Тому сіета мова для мене ценніейша, бо я їїе свідомо навчивсє і хочу в сіетуй мові твориті».

Адам багато років співає в українському гурті «Добрина» та нещодавно переклав польською мовою книжку Олександра Притули «9 сил» про систему психофізичних козацьких вправ. І хоча він близько зв'язаний з українським середовищем, але його ідентичність спирається радше на етнічному ґрунті, він обстоює ідею про підляську ідентичність та підляську мову.

Український гурт з «білоруської» ґміни

Лекцію д-ра Томашука розпочав та завершив концерт гурту «Вервочки» з Орлі (на фото). Колектив, який минулого року святкував свій 15-річний ювілей, ще не так давно виконував різноманітний репертуар. Проте зараз він співає виключно українські пісні. А це справа рук керівника Володимира Реви з України, який після путінської агресії відмовився від російського та білоруського репертуару. Хоча зараз він проживає в Італії, але надалі працює з ансамблем дистанційно. Результатом є те, що «Вервочки» зараз – суто український колектив, і що цікаво, в ґміні, яка ще не так давно була свого роду резервуаром підляської «білорускості». А треба підкреслити, що саме україномовна ґміна Орля (діал. Вуорля) – це єдина ґміна в Підляському воєводстві, в якій стоять двомовні польсько-білоруські таблиці з назвами місцевостей.

«Вервочки» – багаторічний активний учасник українських проєктів. І хоча гурт виконує переважно більш естрадний репертуар, у Загороді дівчата заспівали українські пісні а капела.

Хіп-хоп та підляський фольклор

Цього року на учасників заходу «На Миколу» чекала несподіванка. Була нею презентація відеокліпу до пісні «Z dobrego rodu» («З доброго роду»), яка є результатом спільного проєкту польського хіп-хопера Максіма (Maxim) з Олександрою Іванюк, лідеркою фольклорного гурту «Добрина» з Білостока – Олічкою. Передпрем'єрний показ у Козликах відбувся за шість днів до офіційної прем'єри на стрімінгових платформах. Отже, учасники зустрічі «На Миколу» першими могли подивитися кліп з доволі цікавим поєднанням хіп-хопу з українською традиційною піснею з Підляшшя («Ой, випила, вихиліла, сама себе похваліла, а я з доброго роду, п'ю горілку як воду»).

12.

eprasa.pl 25f96524e8

Продовження з 11 сторінки

Олічка і Максім у Загороді промували свій перший кліп

«Maxim» – це художній псевдонім хіп-хопера та музичного журналіста Пйотра Максіма, який нещодавно став подвійним лауреатом Музичної премії Польського радіо Білосток «Синій мікрофон» – за промоцію Підляського воєводства та за найкращий виступ.

«Рік тому я побував у Козликах на майстер-класах традиційного співу, – згадує хіп-хопер. – Там я познайомився з Олічкою та іншими дівчатами з „Добрини". І так з'явилася ідея, щоб ми зустрілися у студії. Зараз завершуємо спільні дії та сьогодні маємо перший результат нашої співпраці – відеокліп».

«Кліп до пісні, яку ми вже виконували на фіналі „Синього мікрофону", знімали в скансені в Козликах над Нарвою, а також у селі поблизу – Ступніках, у господарів Степанюків», – додає Олічка, тобто Олександра Іванюк.

У планах Олічки і Максіма чергові сингли та, можливо, наприкінці року побачить світ платівка зі своєрідним поєднанням українського фольклору з Підляшшя з хіп-хопом.

***

«На Миколу» – це зустріч, спрямована у першу чергу до людей, які пов'язані з музеєм українців Підляшшя, та їхніх друзів, хоча й вона завжди відкрита до всіх зацікавлених. Захід, може, й не велелюдний, але вирізняється на фоні інших українських імпрез на Підляшші перш за все тим, що презентує найцікавіші явища, важливі з точки зору української підляської громади. Дивлячись на проєкт «Oliczka і Maxim» та їхню першу ластівку – кліп «Z dobrego rodu», можна сподіватися, що це може вийти поза вузьке коло підляських українців та любителів хіп-хопу. Чи це якась українська альтернатива для білоруського дуету Sw@da x Niczos (до речі, спів якого має мало чого спільного з білоруською та й взагалі якою-небудь говіркою)? Буде видно, коли оцей перший та наступні сингли підуть ширше у світ. ●

Загорода

ПОДІЇ

Степан МІГУС

IX Українсько-польський науковий форум – платформа для порозуміння між двома народами

130 науковців з 23 університетів України, 20 – Польщі, а також Албанії, громадські діячі, самоврядники, дипломати й політики взяли участь у черговому IX Українсько-польському науковому форумі, який проходив упродовж 15-16 травня 2025 року в форматі онлайн. Захід був присвячений темі «Відповідальне глобальне лідерство Європейського Союзу: виклики та можливості».

Форум, як і в попередні десять років, спільними зусиллями організували Національний університет «Львівська політехніка» та Вармінсько-Мазурський університет в Ольштині (ВМУ) в рамах проєкту «Еразмус+» (EU_LEAD). Головними ініціаторками й співорганізаторками цієї міжнародної наукової події залишаються професорка Тереса Астрамовіч-Лейк з ВМУ та професорка Ярина Турчин з Львівської політехніки. До цьогорічного форуму активно долучилася студентська молодь України та Польщі, яка представила своє бачення розвитку Євросоюзу, його ролі у подоланні глобальних криз і політики розширення.

Форум пройшов під патронатом Міністерства науки й вищої освіти Польщі, Посольства України в РП, маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства Марціна Кухцінського, ректора Вармінсько-Мазурського університету в Ольштині Єжи Пшиборовського. До урочистого відкриття форуму приєдналися посол України в Польщі Василь Боднар, заступник міністра науки й вищої освіти Республіки Польща Анджей Шептицький, проректор з наукової роботи та міжнародного співробітництва ВМУ професор Якуб Савіцький, деканка Інституту суспільних наук ВМУ в Ольштині Йоанна Остроух-Камінська, директорка Інституту соціальних і гуманітарних наук Національного університету «Львівська політехніка» доцентка Зоряна Куньч, директор Інституту політичних наук ВМУ професор Аркадіуш Жуковський, почесний голова Ольштинського відділу Об'єднання українців у Польщі Степан Мігус, лідер польської національної меншини у Львові Артур Жак. Учасники урочистого відкриття не лише виступили з вітальним словом, а й узагальнили напрацювання попередніх наукових форумів та інші здобутки, отримані в результаті десятирічної постійної співпраці між університетами.

– Хочу підкреслити особливу вагомість цієї співпраці в умовах війни, яка триває в Україні, – зазначив посол Василь Боднар. – Це доказ, що наукові середовища вміють реагувати на загрози й готові підтримувати сусідів.

eprasa.pl 25f96524e8

Тим часом заступник міністра науки й вищої освіти Республіки Польща Анджей Шептицький підкреслив важливість активізації польсько-української співпраці також у науковій сфері, особливо після 24 лютого 2022 року.

– Ми просто долучилися до допомоги й підтримки України в складний для неї час, але й у передчутті загрози всьому цивілізованому світу, – сказав він.

У перший день форуму теперішньому сенаторові РП, а раніше маршалку Вармінсько-Мазурського воєводства у 2014-2023 роках докторові Ґуставу Мареку Бжезіну було надано звання «Друг факультету суспільних наук Вармінсько-Мазурського університету в Ольштині» за вагомий внесок у розвиток університету, зокрема підтримку українсько-польських наукових форумів та інших напрямів співпраці між науковими спільнотами університетів Львова й Ольштина.

Того ж дня проведено круглий стіл на тему «Польське та українське суспільства перед обличчям війни». Про загрози й наслідки російського вторгнення в різних суспільних сферах говорили професор Євген Магда з Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», кореспондент «Ґазети виборчої» в Москві у 1997-2015 роках Вацлав Радзівонович та низка інших авторитетних науковців, публіцистів та політологів. Професор Євген Магда торкнувся теми подвійного громадянства українців, котрі як біженці опинилися, зокрема, у Польщі. Частина з них не повертатиметься на батьківщину. Здобуття громадянства країн, де вони тепер проживають, означатиме на сьогодні позбавлення прав громадянина України. Тому українська держава розглядає можливість зберегти своє основне громадянство для тих, хто вирішив залишитися поза межами вітчизни. Питання подвійного громадянства вимагає аналізу, оскільки, з одного боку, одвічний ворог України може використати такі зміни з користю для себе. З іншого – кількість українських громадян не зменшилася б, однак число тих, хто живе за межами батьківщини, зросло б. Зараз за кордоном уже проживає приблизно 20 мільйонів українців. Журналіст Вацлав Радзівонович представив чимраз складнішу картину життя в росії в умовах війни, яка з часом може призвести до вибуху, на що починають вказувати настрої в суспільстві, котре поки що, на жаль, у переважній більшості підтримує путіна.

Другий день форуму проходив у п'яти тематичних секціях: «Майбутнє України та Європи: відбудова, гуманітарна допомога, євроінтеграція», «Права людини та демократія в діях ЄС», «Безпека Європи та світу: нові ролі ЄС та його союзників», «Дипломатія, технології та суспільство: нові вирази міжнародних криз», «Партнерство, суспільство та зміни клімату: Польща, Україна та Європейський Союз перед новими викликами». На них йшлося, серед іншого, про роль Європейського Союзу в сучасному світі, політику розширення ЄС, підтримку та розвиток демократичних цінностей, прав людини та норм міжнародного права, дезінформацію, проблеми гуманітарної допомоги, міграцію, охорону довкілля та кліматичні зміни, розвиток наукового й цифрового потенціалу, продовольчої безпеки, соціального захисту тощо. Чимало виступів стосувалося майбутнього європейської інтеграції в контексті сучасних глобальних викликів, наприклад, безпекових, спровокованих російською агресією проти України.

– Форум – це лише один з елементів нашої багатої співпраці, – сказала професорка Тереса Астрамовіч-Лейк. – Ми підтримуємо численні дослідницькі стажування тут, в Ольштині, а також у Львові. У нас є спільні публікації в престижних журналах, спільні монографії, а також програма «Erasmus+». Студенти з Львівської політехніки приїхали до нас на бакалаврат на три семестри, на магістратуру – на два семестри та завершили програму подвійного диплома, отримавши також диплом нашого університету.

Професорка згадала теж про заходи для шкільної молоді, як Польсько-український кліматичний форум. Це важлива платформа для порозуміння між двома народами та помітна подія в польсько-українському науковому русі.

Матеріали, представлені на IX Українсько-польському науковому форумі, невдовзі будуть опубліковані. ●

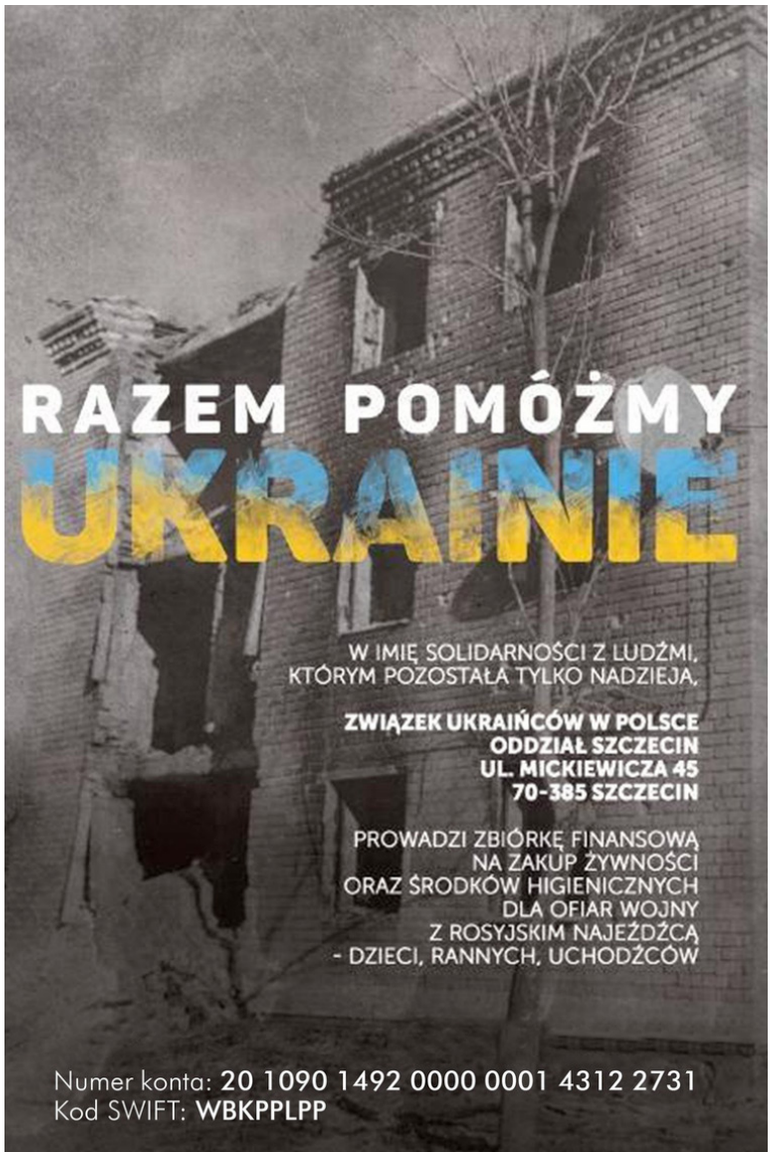

eprasa.pl 25f96524e8

Олександр ЛЮБЧИЧ
Фото з Вікіпедії

Два кольори її долі

Іще в 60-х роках минулого століття сільські хати Черкащини, Київщини і Чернігівщини аж горіли всередині від яскравих вишивок, що прикрашали серветки, скатертини, рушники та інше домашнє начиння й одяг їхніх мешканців. Такі ж узори кидалися в очі і по селах Буковини, Галичини й Волині. Найбільше було двоколірних – червоно-чорних, тих, що відомий поет Дмитро Павличко назвав кольорами любові і журби. А 150 років тому з'явилась на світ жінка, яка сповна пізнала любов і журбу в своїй долі. Вона зацікавилась вишиванням в Україні, хоча мала й інші інтереси, про які й піде мова.

Ольга Бачинська

Народження дівчини, яка сама «вишила» своє майбутнє

Отже, 5 червня 1875 року у місті Сучава на Буковині (що нині у складі Румунії) з'явилась на світ дівчинка, яку назвали Олею. За іншими даними, вона народилась у Галичині в селі Бортники Бібрського повіту. Такі відмінності в біографії викликані тим, що батько – Антін Тишинський, залізничний службовець, змінював місце своєї роботи. Він був інтелігентним, мав лагідну і тиху вдачу, дбав про свою родину. Мати ж, Фелікса-Марія – німкеня за походженням, залишалась домогосподаркою, людиною акуратною і педантичною. Саме від них Оля успадкувала свої кращі риси. В родині було ще двоє дітей, але брат Ярослав помер у ранньому віці, а сестра Ізидора нічим особливим у житті не відзначилась.

Шкільні роки Олі Тишинської пройшли у Західній Галичині. Вона була дівчиною наполегливою, тож крок за кроком здобувала освіту – спочатку у початковій жіночій школі у Станіславові, потім у загальній шестикласній школі у Коломиї і нарешті – у приватній торговельній школі у Львові. З початку 1897 року разом із матір'ю перебралась на сталий побут у місто Стрий, недалеко від Львова, в якому провела значну частину життя. Свою першу працю розпочала в лютому 1897 року у товаристві «Дністер» у Львові, коли їй не було ще й 22 років. Далося це із великим трудом: дівчину не хотіли брати, бо в усіх установах службовцями працювали чоловіки. А в березні наступного, 1898 року її друзям вдалося переконати дирекцію Задаткової каси в Стрию, що ця жінка вміє добре працювати. І Оля Тишинська своєю наполегливістю й старанністю це підтвердила. А коли в 1909 році стала дружиною адвоката Іларія (Ілариона) Бачинського, то категорично відмовилась бути домогосподаркою, хоча й мала таку можливість, бо чоловік добре заробляв. Останнього теж відмовляли одружуватись на Тишинській, бо «вона є жінкою, що їздить на бричці на рівні з чоловіками!». Бачинський відповів на це, що «саме таку жінку» й шукав. І вони прожили разом щасливо, цілеспрямовано й активно весь відміряний їм спільний відрізок життя: Іларіон залишив цей світ у травні 1925 року, а Ольга – на чверть століття пізніше. Дітей, здається, не мали, бо ніде згадки про це немає.

«Залізна володарка» українських фінансів Галичини

Тепер повернемося до її творчого шляху. Так, саме творчого, бо праця Ольги Бачинської була такою, що вона й справді, говорячи словами поета Рильського, у «творчість перейшла». Ця жінка працювала в різних установах, але найбільше прославилась як одна із директорок «Крайового молочарського союзу» (або «Маслосоюзу») у місті Стрий. Бачинська займала цю посаду з березня 1924 до осені 1939 року. Їй віддали всю фінансову сферу, і «Маслосоюз» із малого молочарського підприємства перетворився в одну із найбільших кооперативних організацій краю. Українці вміють працювати, і поляки були вражені тим, що відбулося. Були створені відділення, відкриті склади й крамниці в різних містах Західної України (котра перебувала тоді у складі Польщі), а підприємство стало випускати власне масло, бринзу, сир, молоко та інші продукти, які були не гіршими, а інколи й перевищували якість данських. Бачинська вела всю документацію, здійснювала контроль за виробництвом і реалізацією всієї молочарської промисловості. Недаремно галицький політик і один із засновників «Маслосоюзу» Євген Олесницький, на очах якого розпочалася кар'єра тоді ще молодої Бачинської, не втримався і назвав її «найрозумнішою жінкою Галичини». Але вона не обмежувалася лише «Маслосоюзом».

Ольга Бачинська отримала прізвисько «залізна касієрка». Це щось подібне до «залізної леді» у повоєнній Великій Британії, але наша українка не займалась політикою, що пізніше і врятувало їй життя. Діяльність Бачинської носила громадський, культурний і фінансовий характер. Але ж яка це була діяльність: чоловіки захоплювалися нею, бо не кожен із них міг стільки зробити, як вона! «Залізна касієрка» встигала всюди. Вона не полишила своєї роботи в Задатковій касі в Стрию, де була членкинею правління (1911-1931 рр.). В цьому ж місті заснувала і очолила промислову спілку «Труд», яка займалась викроєм

eprasa.pl 25f96524e8

і шиттям білизни, давши роботу багатьом жінкам. Крім того, взяла активну участь в побудові і відкритті Народного дому в місті, в діяльності місцевого Союзу українок, в організації й формуванні легіону УСС (Українських січових стрільців) тощо. Крім того, вона була учасницею різних громадських організацій, збирала в них кошти, і жоден крейцер (дрібна грошова одиниця в імперії) до її рук не «прилипав». Отже, Бачинська по праву носила своє ім'я – Ольга (Helga), яке в перекладі із норвезької означало «свята». Та чи не найбільша її святість проявилась в іншій справі.

Добродійка свого краю в роки лихоліття

Найбільшим лихом для людей є війна: вона вкорочує життя озброєним людям, а мирних мешканців зриває з місць і кидає у невідомість. З початком Першої світової війни і наближенням росіян до кордонів Австро-Угорщини багато людей виїхало у більш безпечні регіони. Серед них були й українці. В 1915 році Бачинського призначили резервним адміністратором в табір для переміщених осіб у місті Гмінді (або Гмюнді) в Нижній Австрії, куди разом із чоловіком відправилася і Ольга. Під час війни вона взяла активну участь у роботі Товариства опіки над воєнними вдовицями і сиротами, стала організаторкою «Українського захисту», який збирав кошти для того, щоб прохарчувати, роздобути одяг і десь прилаштувати українських дітей-сиріт. Вона настільки переймалась цією справою, що частенько, навіть взимку, в неділі чи свята, сама стояла біля церкви, закликаючи прихожан «не бути байдужими» і «допомогти бідним сиротам». Ще до війни Бачинська очолила створене нею у Стрию Товариство опіки над домашніми помічницями, яке займалося долею приватних служниць і робітниць. Вона турбувалась, щоб недосвідчені сільські дівчата, які приїхали в місто, не потрапили в якусь біду, допомагала знайти житло, роботу, привчала до читання книг і розумного відпочинку в свята. Наслідуючи Шевченківське «Обніміте ж, брати мої, найменшого брата», Ольга Бачинська стала справжньою покровителькою для обездолених дівчат. Багатьох із них вона привчила до вишивання, але про це мова далі.

Колекціонерка і цінителька справжньої краси

Коли Бачинська перебувала у Гмінді, то теж не могла сидіти там, згорнувши руки. Як особа дієва і надзвичайно ініціативна, вона звернула увагу, що багато українських жінок були одягнені у вишиванки або мали при собі вишитий одяг. Вишивання, як вид народного мистецтва, було поширене із давніх давен, але ніхто не придавав йому серйозного значення. Першою, хто зібрав народні вишивки Наддніпрянщини і видав їх окремою книжечкою (1876), була відома громадська діячка Олена Пчілка, мати Лесі Українки. Ольга Бачинська вирішила продовжити цю справу. Вона зібрала близько 300 українських жінок, охочих до вишивання, закупила необхідну кількість матеріалу, ниток і заохотила їх до цієї справи як морально, так і матеріально. Жінки шили узори по пам'яті – дещо згадували, дещо фантазували і… справа закипіла! Допомагав у цій справі своїй дружині і сам Іларіон Бачинський. На кінець року 400 нових зразків української вишивки із 20 галицьких і 1 буковинського повіту були готові. А в грудні 1915-го – січні 1916-го в столиці імперії – Відні, в палаці князя Ліхтенштейну була організована і проведена виставка вишитих робіт українських жінок. Різні хустки, сорочки, рушники, торбинки, запаски, очіпки та інше аж вабили погляд своїми червоно-чорними, а інколи ще й жовто-зеленими кольорами. В національні костюми були одягнені ляльки, які представляли одяг Полтавщини, Покуття, Перемишля й Буковини. Відвідувачі виставки як українці, так і представники інших націй, були вражені тим, що побачили: Ольга Бачинська відкрила перед ними дивний світ – «предивні перла українського народного мистецтва», показавши усім, що є такий народ, який представляє давню, історичну, тимчасово неіснуючу державу – Україну. В цьому велике значення тієї роботи, яку провела Бачинська. У 20-30-х роках вона співпрацювала з кооперативом «Українське народне мистецтво», який пропонував і модний одяг в українському стилі. Деякі ескізи друкувалися у часописі «Нова хата». В 1927 році Бачинська передала всі вишивки в Національний музей у Львові, котрий за задумом митрополита Андрея Шептицького мав стати центром справжньої духовності у Галичині. Колекція музею нараховує 996 зразків узорів, 39 готових виробів – сорочок, рушників, серветок, пошивок. За узорами, які зібрала Бачинська, і досі вишивають українські жінки.

Доля Бачинської в часи окупації Галичини і людська пам'ять

На початку Другої світової війни (вересень 1939 року) вона все ще продовжувала перебувати в Стрию. Тяжко переживала часи окупації міста радянськими військами. В червні 1941 року Львів окупували німці, і їхнє ставлення було не кращим: Бачинську просто викинули з її житла. Пропали цінні речі, які були там: картини відомих митців, ікони, дорогі килими, вишивки, книги… Прийшов не менш трагічний 1944 рік: друга радянська окупація. Всі її знайомі перед окупацією поспішали залишити рідне місто і тікали світ за очі. 23 липня 1944 року її відвідав один із давніх співробітників по «Маслосоюзу» Ігор Гуменюк. Прощаючись із ним, Бачинська заплакала: «Всі відходять й ви йдете. Досі якось так було, що все хтось був тут із наших, а тепер вже нікого не буде!» Лишившись сама, вона доживала свій вік дуже бідно, отримувала мізерну пенсію – всього 9 рублів. Залишила цей світ саме в день своєї покровительки Святої Ольги – 24 липня 1951 року.

Але пам'ять нетлінна: про Ольгу Бачинську не забули. В 1954 році у Вінніпезі (Канада) була надрукована невеличка, на 30 сторінок, книжечка – нарис життя Ольги Бачинської, яку написав інженер Андрій Качор. Писали про Бачинську й інші автори, хоча, враховуючи її заслуги, цього мало. Можливо, колись з'явиться ґрунтовне дослідження про цю видатну українку. Єдине, що радує, – в 2023 році в Україні була видана творча збірка Ольги Бачинської «Українські взори. Перше видання», авторками якої стали Леся Воронюк, Марина Олійник і Тетяна Зез. В ній використані матеріали Стрийського краєзнавчого музею «Верховина». До 150-річчя Бачинської виданий і збірник записаних нею давніх рецептів «Ми пекли бабки й коржики», назва якого була взята зі старого переписника – експонату музею Бачинської у Стрию. ●

eprasa.pl 25f96524e8

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Мово рідна, слово рідне! Хто вас забуває…

Слова наголовка нераз чули сме од родичів або дідів, яко пересторогу закарбували в них нашы вчытеле. Мово рідна, яка ты єси? Міняш ся, як вшытко, што жыє. Давно розышла-с ся зо старо-церківно-словянском, та не єси мертва як она. Заєдно, кєд лем зийдеме ся з дачым новым, зразу надаєме му мено, так як робили то прародиче в Раю. Мы сме сучасныма Адамами, сотвореньом Божым зо землі взятым, та маючым розумний ум, завдякы котрому одріжняме добро од зла (в чім подібны сме до Бога). Часто єст так, же кєд стрічаме ся з новым, а барз добрі знаным іншым народам, то його мено входит до нашой бесіды. Неєдно чуже приняли сме як своє, очывидно, по вчаснішшым огладжыню го на нашу мовну моду. Лемкы были и сут выгідны, кєд дашто істніє, то по фраса выдумувати му нове мено. На Лемковині корабли не было (не мали сме ани доступу до моря, ани великых рік), зато дідове до Гамерикы плили, а пак до Старого Края вертали шифом (*the ship*). Пізнішше и на Лемковині грали не пилком (так як мы гнеска), а больком (*the ball*) и іздили не ровером, а на біциґли (*the bicycle*), но а знимкы не робили, а знимали (*take pictures*). Знакомство з гамерицком електриком глошло аджи до анегдоты. Перед першом світовом в нашых селах мало было хыж, з котрых дахто не был бы за Великом Водом. При церкви по Службі Божій кум звідує ся кума, котрый што лем вернул з Гамерикы:

– Куме віділи сте електрику?

– Кумеее, та я єй аджи іл.

– Тааа то дріт!

– Ааа…, як дріт, та ніт.

Няньо в Гамериці не были (за Великом Водом были оба дідове та там похоронена єст старша няньова сестра), а аджи на выгнаню нарабляли гобльом (*der Hobel*), хоц сусіде (Кєлецчакы и Забужане) в руках тримали *strug* або *hebel*. Луку тіж не косили сме и сіна на ній не сушыли так як сусіде Полякы при торах колійовых, а при штреці (*das **Strecken**netz* – желізнича дорога). Не вшытко жыє, што описали нашы поеты, ера тісячлітнього збераня каміня хыбаль ся скінчыла, хоц лемківска земля «родити» іх не перестає. Гнеска мало хто зберат іх, бо спосіб ґаздуваня ся змінил, але Лемковина не перестала быти земльом текучом молоком и медом. Гнеска оранины на Лемковині єст як на лікарство, зато каменів юж не зберамe, але мудрістьом чужых народів фурт хоснувати ся не перестаєме. Дума нас не розперат ани не зжерат, не гвариме як іншы, же Адам и Єва по-нашому в Раю радили. Кєд давно тому пришли сме в Бескиды, не называли сме гор и осел на ново, по-свому як дехто (Смерековец по 1947 р. коротко, бо коротко, але был *ŚWIERKOWICAMI*). Імена гір наданы Траками (фрас знає як долго перед нами ґаздуючыма на тій землі) приняли сме яко своі. Прихилників волоской міграциі, утримуючых, же назвы такы горы як: Маґура, Кычера, Чертіж та сел як Присліп ци Чертіжне мают волоскый родовід, треба зьвідати ся лем о єдно. Кєд Волохы, нибы то од XIV столітя з румуньского Марамуреша приходячы на Лемковину, были юж порущены (засновникы лемківскых сел мали головно рускы імена, назвиска ци прозвиска), то чом до фраса горам надавали не рускы, а волоскы мена?

Мовы рідной не вільно забывати ниґда, слова наголовка фурт мают бренчати в нашых ухах, бо хто мову рідну забыват, забиват в собі частку себе. Ниґда не можна не шанувати няня и матери (вырікати ся предків), бо Бог Мойсейови заповіл, же хто няня и матери шанувати не буде, тот не буде мати шаны од Бога ани од люди. Цілий час треба ся нам варувати и фурт твердо стояти в четвертій Господній заповіди. На жаль, „варуваня" на нашых очах здає ся ставати архаізмом, и то хыбаль не лем яко слово. Ищы жыє, але не знам як долго буде ищы ся колатало в нашій мові и душах. В польскій остал лем його посьлід, нераз дахто ищы там бесідує, же: Od tego wam ***wara***, або твердо до пса шмарит: ***Waruj!*** В єдным и другым реченю «варуваня» має кус інше значыня, як мы го принимаме. Та в Поляків, так як и в нас, єст ищы ***warta***, джерело має такє само в них як и в нас. Вартовник, стоячый на варті, стереже нас перед вшелеякым злым та небезпечным, адже варує, жебы сме мали сьвятий спокій.

Ниґда не забуду іншого старого слова, як был єм в Сербиі вдарило мня, же сербскы Русине часто называли себе вередныма людми. По котрисім з ряду того роду прикметнику зьвідал єм ся, чом так зьлі о собі радят (вередніст лучыл єм з польскым – *wredny*). З лиця вычытали, же не розумію вшыткого з того, о чім радиме як Русин з Русином. Пояснили, же вередніст не одберат ім чести, а на опак, додає, же вередний чловек то робітна людина. Вышли сме з того самого материка, але пак доля нас розєднала (рід єдного співбесідника выводит ся спід Криниці, а більшости з околиць Прешова) и од соток юж років жыєме в мори іншых народів. Од років помаціцкы іншым насякаме, але часом інакшы старинны слова бережеме в собі як скарб найціннійшый. Варуваня и вередніст сут єдныма з такых лампад давно тому нашыма предками запаленыма.

Початкы словянского слова

Не дармо бесідує ся, же в каждій легенді дримле зернятко правды, жде ряду и кєд гпаде на добрый ґрунт, зазеленіє и зашумит істинном. Вертаме до часів, в котрых вшыткы словяне были єдном великом родином, єдным народом. На сербскій землі дішло до мня, же легенды о трьох братьох (ческа и польска о Леху, Чеху и Русі, та руска о Кию, Щеку и Хориві) зубожают істинну, бо братів сесых было більше. Менше більше

eprasa.pl 25f96524e8

так само стару історию як Польща, Чехія и Русь-Україна має прецін ищы Хорватія и Сербія. Легенда о Леху и Чеху зродила ся пізно, серед народів не маючых юж міцного звязку з полудневыма Словянами. Чехы бесідували лем о Леху и Чеху, Руса додали Полякы. Пак Длуґош зробыл го аджи не братом Чеха и Леха, а нащадком засновника Поляків (Київ лежыт так як и Ґнєзно на землі Полян). Думам, же наш Щек може быти Чехом, а Хорив Хорватом (хыбаль не мушу нагадувати, же нашы братя мали ищы сестру). Братя з сесых легенд не сут історичныма персонажами, то пізны літературны персоналізацийі нашых предків. Длуґош цілево Руса зробыл не братом Леха, а його нащадком, бо хтіл залеґалізувати підчыненя Галицкой Руси владі короля Польщы. Словянскых братів справді было більше, а не лем Лех, Чех, Рус и Хорват (Хорив). Окроєно іх до сымволічного чысла, до трійці, на моду християнскых часів. Безбожна росия тіж створила свою трійцю, нарід росиі нибы то творений єст з: росиян, Українців и Білорусів. Адже крім Леха, Чеха и Руса (згадуваных Чехами и Поляками) был ищы Хорват (Хорив) и Серб (або Срб). Пасербы медже нами сут и гнеска (так зовеме діти другой жены або мужа). Старословянскє «срб» односило ся до люди даяко ищы звязаных кровні, товдышній «срб» то хтоси з дальшой родины, але родины.

Вшыткы Словяне сут єдном великом родином, а наймолодшыма нашыма братами и сестрами сут росияне (як на разі не заслужили, жебы записувати іх великом буквом). Вожды росиян, за якыма москале идут як безумны кріпакы, сут сучасныма Каінами. Бог напятнувал іх так як колиси Каіна, іх тіж вбивати хыбаль не дозволит никому, зато нихто на росию наіжджати не задумує. Свій гріх мают одпокутувати на землі, котру спаскудили свойом поведінком. Мусят так як Каін тыняти ся медже чужыма, іхня покута колиси має скінчыти ся наверненьом. Влада росиі цілий час, як біблійный Каін, хоче повной влады над цілым світом, росияне не хочут ся ділити ньом ани з братами творячыма нибы то єден нарід (они єдніст понимают хыбаль так само як римо-католикы екуменію). Правытелі росиі цілий час вбивают своіх братів творячых нібы то єдну національніст, та мудры Росияне ищы існують. Бесідують росиянам, же давно тому лем бортакы вірили червеным, же колиси ім буде добрі (але заради того тепер мусят ищы кус потерпіти біду). Гнешні росияне на гет побортачіли, вірят путінови, же добрі ім было колиси, та під прапором СССР идут за ним просто в адовый оген. Лем бортакы можут бороти ся о поворот старого горя и вірити, же оно стати ся може приобіцяным царством туземного добробыта. Гнеска занимати ся росиянами не будеме, бо сут наймолодшым словянскым народом, росия лем глошла в черевікы найстаршого брата и хоче вшыткыма рядити. Руску мову (адже росийску) почато кодифікувати в часах Петра I (1682-1725), а мы заходиме в глибины словянского бытя (товды росиі ищы не было). Росияне, кодифікуючы свою мову, купета взяли зо старо-церківно-словянской, але барз дуже мают чужых слів, зрущыли неєдного жытеля німецкых Інфлянт та угро-фіна. Несловянскыма сут хоц бы іхні імена місяців, імена дни тиждня мают нашы, але тижден в них то неделя, а неділя то воскресенье (а в записі суботы мают подвійне «б»).

Словянскы дни тиждня

В мовах вшыткых словянскых народів дни тиждня зовут ся так само, в каждій неділя єст недільом (воскресенье мают лем росияне). Невеликы ріжниці існують, в Болгарів неділя то неделя, в Білорусів – нядзеля, в Хорватів – *nedjelja*, в Чехів – *neděle*, в Македонців и Босьняків – недела, в Сербів – недеља, в Словаків – *nedeľa*, а в Словенців – *nedelja* (більшы ріжниці сут в записі ниж в мові). Ба, словянскы назвы деякых дни глошли аджи до мадярской мовы. Мадяре землю паноньского князя Коцеля завоювали в X столітю та змадяризували словян, але Греко-католицка Церков там ищы існує, молит ся в ній з 300 000 Мадярів, котры в XIX столітю были ищы Русинами. В мадярскій мові середа то серда (*szerda*), четвер то четверток (*csütörtök*), а пятниця то пінтек (*péntek*). Медже гнешніма словянами існують и іншы мовны ріжниці в называню дни, але тіж невеликы. В нас єст пятниця, Болгаре того дня мают петък, Хорвати – *petak*, Чехы – *pátek*, а Македонці – петок. Ріжниці сесы зробили розєдновуючы нас просторы, та час, але фурт ся ищы розуміємe.

Высновок єст єден, мена дни тиждня сут барз стары и нашы, в більшости передхристиянскы. Середа єст середом, бо то середина тиждня, так як и в Німців. Іхній Mittwoch тіж єст серединoм тыждня (*die Wochenmitte*), але назвы іншых словянскых дни юж не мают нич спільного з німецкыма (Німці мают: *Montag, Dienstag, Mittwoch, Donnerstag, Freitag, Samstag, Sonntag*). Мовні барз дуже завдячаме св. Методию и св. Кирилу (в половині Грекам и Словянам, найправдоподобнішше Македонцям), але дни тиждня сут лем нашы, християнство заанектувало лем пятницю и дало неділю. В рахуваню дни тиждня блишше нам до Поляків ниж до Греків, маме тоты самы словянскы и християнскы корені, хоц они до кирилометодянскых ся не признают. Зраджат іх *wtorek* и *piątek*, наш віторок дальше одишол од джерельной прасловянской назвы того дня, польска єст блишша джерелу назвы другого дня тиждня. Полякы мают ищы *surowce* ***wtórne***, но и бесідуют нераз, же дахто ***wtóruje***, адже сьпіват другым голосом. Віторок, четвер и пятниця (яко другий, четвертий и пятий ден тиждня) та неділя (в котрій не вільно жадных діл діяти) доводят, же переняли сме іх в кирилометодянскій добі (Римо-католицка Церков неділю рахує першым дньом тиждня) або ищы перше.

Словянскы дни тиждня не мают латиньского, німецкого ани грецкого родоводу, адже сут лем нашы. Грецкий віторок то Тріті (Τρίτη), адже третій ден в тижденвой черзі (в нас єст другым). В Словян першым дньом по неділі єст понеділок, а в Греків понеділок єст другым дньом тиждня. Іхній понеділок то Дефтера (Δευτέρα) – адже другій ден (δεύτερη μέρα). Грецкый віторок то Тріті (Τρίτη), адже то третій ден (τρίτη μέρα) тиждня. Тетарті (Τετάρτη) то середа, адже четвертий ден (την τέταρτη μέρα); четвер то Пемпті (Πέμπτη), бо єст пятым дньом (πέμπτη μέρα) грецкого тиждня, а пятницю зовут Параскеві (Παρασκευή). Наша пятниця не ма грецкого родоводу, але зато Словяне Параскевію зовут Петком ци Пятницьом. Грецка субота то Саввато (Σάββατο – може зато росияне в суботі мают подвійне «б»), а неділя то Киріакі (Κυριακή), адже Господній ден. В нас неділя тіж до Господа належыт та все до нєй приписане єст чысло Нашого слова та нашой любой Лемківскій сторінкы. ●

eprasa.pl 25f96524e8

СПОМИН

Ярослав Келлер
(1955-2025)

Готова до допомоги, самовіддана, скромна, дуже тепла людина... Такі слова можна почути про Ярослава Келлера від тих, хто працював з ним в Об'єднанні українців у Польщі або організовував українські заходи, як «Українські барви прикордоння» в Браневі. Пан Ярослав від початку був серед організаторів цієї події, діяв як довголітній голова гуртка ОУП у Браневі та від 2001 до 2014 року обіймав в Об'єднанні посаду голови Ревізійної комісії.

– Коли я став членом комісії, то Ярек вже був її головою. Дуже ревно виконував свої обов'язки. До роботи підходив сумлінно. А це не є вдячна і легка праця, бо, щоб зробити звіт, треба було їздити до Варшави й в офісі передивитися всі документи. Без цієї роботи, без цього аналізу організація не могла йти вперед. А Ярослав мав дуже аналітичний розум, – згадує Мирослав Притула, голова Ельблонзького відділу ОУП. Він теж звертає увагу на скромність, а водночас відвагу пана Ярослава.

– Ніхто навіть не уявляє, наскільки Ярек був залучений у виборчу кампанію Мирона Сича, коли той балотувався до Сейму. Ярослав тоді займав публічну посаду, адже був директором Муніципального центру соціального захисту в Браневі. Попри це, він агітував мешканців Бранева голосувати за Мирона. Потрібна була сміливість, щоб зробити так, – додає Мирослав Притула. – Коли він брався за справу, то робив це на своїх умовах, але завжди доводив її до кінця.

Діячі ОУП згадають, що Ярослав Келлер мав чудовий підхід до молодших колег з організації.

– Я познайомилася з паном Ярославом у Варшаві. Він одразу скоротив дистанцію і, хоча я була молодша за нього, сказав, що ми маємо називати одне одного на ім'я. Сказав, що, оскільки ми в Об'єднанні, то всі є друзями й таке дружнє ставлення допомагає у співпраці, – розповідає Любомира Тхір, директорка української школи у Бартошицях.

Усе професійне життя Ярослава Келлера було пов'язане з роботою в соціальній сфері. У 2020 році, після 40 років праці, директор Муніципального центру соціального захисту в Браневі вийшов на пенсію. Однак із завершенням своїх професійних обов'язків пан Ярослав не припинив суспільну роботу. Адже він активно діяв у Соціальному кооперативі Бранева та Товаристві соціальної допомоги «Socjal». Також був членом Районної ради ринку праці. І насамперед – довголітнім діячем ОУП.

Ярослав Келлер помер 31 травня у віці 69 років.

Павло ЛОЗА

Фото з сайту ґміни Бранево

Михайло Кот відійшов у вічність
(1943-2025)

Михайло Кот народився в селі Бук, яке розташоване у Ліському повіті. У 1947 році разом з батьками був депортований із рідної Лемківщини до тодішнього Ольштинського воєводства, в околиці Ґодкова біля Пасленка. Тут, на хуторі села Шимбори, у скромному будиночку серед лісів і полів, батьки тужили за рідним краєм. Проте їхнім головним завданням було забезпечити належні умови для розвитку чотирьох дітей – Генії, Михайла, Маріанни та Анни. Вони впоралися з цим зразково.

У домі панувала родинна теплота, взаємна повага, спілкувалися лемківською говіркою, плекали патріотичні та релігійні цінності. Доньки здобули середню та вищу освіту, а Михайло захистив науковий ступінь доктора наук. Можливо, саме ці навколишні луки й ліси, які він любив змалку, пробудили в ньому зацікавлення природою. Він завжди був допитливим до світу.

Після завершення початкової школи в Ґодкові навчався в Сільськогосподарському технікумі в Доброціні, а згодом – у Вищій сільськогосподарській школі в Ольштині. Там власне у 1977 році захистив докторську дисертацію з луківництва (łąkarstwa). З 1972 року до виходу на пенсію у 2009 році працював у науково-дослідних та впроваджувальних сільськогосподарських установах у Бенсі та в Ольштині. Залишився вірним своїм захопленням і науковим інтересам. І цього разу підтвердилася приказка: «Селянин може залишити село, але село – ніколи селянина».

Михайло оселився в Ольштині у 90-х роках XX століття. Його можна було зустріти у кафедральному соборі Покрови Пресвятої Богородиці. Стан його здоров'я погіршувався. Про нього дбайливо піклувалися сестри. Та прийшов час, коли його земна мандрівка завершилася, і Господь покликав Михайла до Свого Царства. Якщо Райські Сади ще існують, а я переконаний що так, то Михайло неодмінно знайде там для себе заняття.

Михайло Кот 28 квітня 2025 року, у погідний понеділок, був проведений рідними, друзями та сусідами в останню дорогу на вічний спочинок. Він спочив поряд зі своїми батьками, Марією та Данилом, на комунальному цвинтарі в Осєку, колишньому Пасленському повіті.

Я переконаний, що всі, хто знав Михайла, збережуть його в пам'яті як добру, чесну, працьовиту й сповнену емпатії людину, вірну українським релігійним і національним традиціям, а також щиро закохану в природу.

Прощай, дорогий Друже!

Стефан ЛАШИН

eprasa.pl 25f96524e8

Рідні, незламнії, мужні й хоробрі,
Найсміливіші, відважні та добрі,
Люблячі, милії, ніжні й кохані,
Вмілі, упевнені та незрівняні.
Щира подяка вам, наші герої!
Ворога знищите ви у двобої
Вами пишаємось й вірим безмежно!
Будемо вільні ми і незалежні!
(Тетяна Строкач)

15 травня цього року в боротьбі за волю і незалежність України на Донеччині в околицях села Комар віддав своє молоде тридцятирічне життя під час виконання бойового завдання пілот-оператор безпілотних літальних апаратів

старший солдат НАЗАРІЙ ГНАТЮК
з Луцька

Схиляємо голови у скорботі після втрати сина батькам молодого Героя, висловлюємо слова співчуття

СВІТЛАНІ та ЛЕОНІДУ ГНАТЮКАМ
та всій Родині і Близьким

Батько Покійного, заслужений артист України, понад двадцять років був постійним учасником цілого ряду українських культурних патріотичних заходів на Вармії та Мазурах.
Тридцятирічний оборонець України 29 травня спочив у військовому секторі на цвинтарі села Гаразджа під Луцьком.
Вічна Слава і Пам'ять Герою!

Управа і рада Ольштинського відділу ОУП

З сумом прийняли ми вістку, що 31 травня у Браневі на 69-му році життя помер

св.пам. ЯРОСЛАВ КЕЛЛЕР

довголітній голова Ревізійної комісії при Головній управі Об'єднання українців у Польщі.
В українському середовищі Браневщини був відомий як відданий громадський діяч і щедрий жертвувач у допомозі воюючій Україні.
Вічна Йому пам'ять!
Сім'ї нашого Друга складаємо щирі співчуття.

Головна управа
Об'єднання українців у Польщі

З великим сумом повідомляємо, що відійшов у вічність

Мар'ян Горбачек

(народився 2 вересня 1950 р. в Щецінку – помер 31 травня 2025 р. в Перемишлі)
поет та перекладач,
член Національної спілки письменників України.
Вічна Йому пам'ять!
Єднаємось у скорботі з поетесою
Мілею Лучак – дружиною Покійного.

Редакційна рада
«Українського літературного провулка»,
українські поети у Польщі: Іван Златокудр,
Тадей Карабович, Євгенія Жабінська, Юрій Гаврилюк,
лемківський поет Володислав Грабан

З приводу смерті

Андрія Ментуха

визначного художника, українського патріота та суспільного діяча української громади в Ґданську висловлюємо слова співчуття дружині Астрід, синам Андрієві і Павлу та усім рідним.

Запевняємо про молитовну пам'ять за душу померш-шого б.п. Андрія. Своїми молитвами також огортаємо родину покійного, щоб Господь Бог скріпив Вас та допоміг пройти цей трудний і сумний час.
Вічна Йому Пам'ять!

отець митрат Богдан Степан
та Андрій Степан з родинами

«Блаженні, що їх вибрав і прийняв ти, Господи»
(Стих 1)

У свято Вознесіння Господнього, 29 травня, в М'ястку на 96-му році життя відійшов до вічності

бл.п. Михайло Дмитерко
батько нашого отця пароха Маріуша.

У цей скорботний час молитвою і щирим співчуттям єднаємось з Вами, дорогий наш Отче, Вашими рідними, в основному з Мамою Ольгою та братами з родинами. Царство небесне і вічна пам'ять Покійному!

Парафіяни Білого Бору
Гурток ОУП та школи ім. Тараса Шевченка в Білому Борі

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1700 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statti виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 25f96524e8

FESTIWAL LITERACKI
ЛІТЕРАТУРНИЙ ФЕСТИВАЛЬ

MIASTO Z RZEKĄ
МІСТО З РІКОЮ

PRZEMYŚL
ПЕРЕМИШЛЬ
14/15/16
sierpnia/серпня

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury

Dom Ukraiński w Przemyślu
Związek Ukraińców w Polsce
Oddział w Przemyślu

ms2

Muzeum Sztuki w Łodzi
ul. Ogrodowa 19
msl.org.pl

W oku cyklonu. Modernizm w Ukrainie
In the Eye of the Storm. Modernism in Ukraine
В епіцентрі бурі. Модернізм в Україні

otwarcie / opening / відкриття 27.06.2025
piątek godz. 18:00 / Friday 6 p.m. / П'ятниця о 18:00

Wystawa trwa do / On view until /
Виставка триває до 01.02.2026

eprasa.pl 25f96524e8